

Kronik

januar -marts 1993

Mindretal søger identitet. Tyskjødisk kultur i David Simonsens samling

Det kongelige Bibliotek Slotsholmen åbnede 15. januar 1993 en udstilling med denne titel. Den viste over 200 bøger fra bibliotekets verdenskendte samling af tysk-jødisk litteratur fra tiden 1871-1933. De udstillede bøger var en lille del af det enestående privatbibliotek og arkiv, som Det kongelige Bibliotek modtog fra overrabbiner, professor David Simonsen i 1932. David Simonsen (1853-1932) var en central og internationalt højt anset person i det danske og tyskjødiske univers. Han var en førende forsker i og formidler af jødisk kultur, en stor filantrop, en alsidig bogsamler.

Ved hjælp af David Simonsens samling blev det muligt at vise en rigdom af jødisk forskning og formidling, som skabtes i Tyskland i det trekvarte århundrede inden nazisternes magtovertagelse. I perioden 1871-1933 var de tyske jøder ligeberettigede borgere i Tyskland. De udgjorde under én procent af den tyske befolkning, men optog en langt større plads i den tyske bevidsthed. Som et aktivt og engageret mindretal beskæftigede de tyske jøder sig indgående med spørgsmålet om deres plads i flertalssamfundet. Spørgsmålene om identitet og nationalt tilhørsforhold fik overvældende betydning. Kunne man overleve som mindretal med egne traditioner, hvis man skulle være ligeværdige borgere? Var der plads til den jødiske kultur i den moderne verden? Var jøder et folk - eller var tyske jøder blot tyske borgere af jødisk tro? Udstillingen viste den interne jødiske debat som den kom til udtryk i kunst og litteratur, tidsskrifter og aviser, foreningsarbejde og

ungdomsbevægelser.

Udstillingen blev redigeret af mag.scient. Margrethe Brock-Nannestad og varede indtil 17. april 1993.

Bogomslag til *Die moderne Jüdin*.
Berlin 1913,

FRITZ PAELSS

Den ottekantede montre i Forhallen

4. - 20. jan. 1993 vistes *Den gode smag*, bogbind fra sidste halvdel af 1800-tallet, arrangeret af forskningsbibliotekar Ruth Bentzen.

21. jan. - 13. febr. arrangerede afdelingsbibliotekar Susanne Budde udstillingen *Franske adelige bogbind*.

15. febr. - 13. marts blev der i forbindelse med 150-året for udgivelsen af *Søren Kierkegaards Enten-Eller* af forskningsbibliotekar Ingrid Ilsøe arrangeret en udstilling med materiale fra Håndskriftafdelingen, Billedsamlingen og Danske Afdeling.

15. - 20. marts arrangerede afdelingsbibliotekar Birgitte Hvidt en udstilling i anledning af publikationen *Det kongelige Bibliotek - et hus på Slots-
holmen*.

21. marts - 22. maj udstilledes et *Mozart-portræt* i dansk eje. Arrangør: forskningsbibliotekar Inger Sørensen, Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Det kongelige Biblioteks udbygning på Havnefronten

Kulturministeriet indbød til pressemøde på Det kongelige Bibliotek onsdag den 24. marts 1993 om udskrivning af arkitektkonkurrence for bibliotekets udbygning i havnefronten.

Udbygningen skal give Det kongelige Bibliotek nye og moderne rammer for at betjene lånerne, forbedre publikumsfaciliteterne samt give mulighed for at huse beslægtede kulturinstitutioner.

Konkurrencen er åben for deltagelse af statsborgere i de 12 EF-lande samt i de nordiske lande, og konkurrencen afgøres 1. september.

Kulturminister Jytte Hilden udtalte i den forbindelse: "Jeg er både glad og stolt over, at vi som nation er nået så vidt som til at udskrive denne arkitektkonkurrence.

Det kongelige Bibliotek er Danmarks Nationalbibliotek, Universitetsbibliotek og Danmarks bogmuseum. Biblioteket har store samlinger af danske og udenlandske bøger, håndskrifter, fotos, kort og meget andet, som i dag ikke kan komme til sin fulde ret. Biblioteket mangler ganske enkelt plads.

Udbygningen skal skabe et sammenhængende bibliotekskompleks, hvor betjening af forskere og andre lånere, besøgende til udstillinger, til andre kulturelle aktiviteter, café og restaurant skaber et kombineret bibliotek og kulturcenter. Byggeriet skal stå færdigt i 1996 og vil således indgå i markeringen af København som kulturby.

Placeringen af nybyggeriet i havnefronten og de historiske bygninger på Slotsholmen stiller selvsagt store krav til byggeriets arkitektur. Jeg vil lægge afgørende vægt på, at udformningen af byggeriet giver en arkitektonisk oplevelse og samtidigt indgår i en harmonisk helhed med sine omgivelser.

Jeg er overbevist om, at udbygningen af Det kongelige Bibliotek vil skabe et forskningsbibliotek og kulturcenter til gavn for København og hele Danmark".

Den eksisterende bygning på Slotsholmen har et areal på 12.500 netto-m². Nybygningen på havnefronten forventes tilsvarende at blive på 12.500 netto-m². Heraf skal 9.200 m² bruges til udvidelse af biblioteket, 2.300 m² til domicilering af eksterne institutioner og 1.000 m² til en multifunktionel sal.

Fiolstræde

I det samfundsfaglige nærbibliotek i Fiolstræde er der nu fremlagt næsten 700 løbende danske og udenlandske tidsskrifter fra årgang 1993. Titlerne er udvalgt af bibliotekets samfundsfaglige fagreferenter og dækker fagområderne sociologi, økonomi, politik og jura. Dertil kommer nogle generelle tidsskrifter af interesse for alle fagområder. De fremlagte tidsskrifter kan ikke hjemlånes, men skal ses på stedet. Der er mulighed for kopiering. Tidligere årgange, dvs. alle årgange trykt før 1993, bestilles på sædvanlig måde. Det fremgår af REX, hvilke titler som er fremlagt på læsesalen.

Katalogen over Gammel Samling (dansk og udenlandsk litteratur indtil 1970) i det tidligere universitetsbibliotek i Fiolstræde er blevet mikrograferet af AG Olms Verlag i Hildesheim. Mikrofiche-katalogerne over såvel Det kongelige Biblioteks Udenlandske Samlings Ældre Samling som Universitetsbibliotekets Gammel Samling er nu tilgængelige både på Amager og i Fiolstræde. Mikrofiche-katalogen kan desuden købes gennem til Olms Verlag.

Velkommen til IDE

Det kongelige Bibliotek har pr. 1. jan. 1993 fået nye opgaver i forbindelse med overtagelsen af IDE, Danmarks Institut for International Udveksling. Baggrunden er, at Statens Bibliotekstjeneste i foråret 1992 indstillede til Kulturministeriet, at IDE skulle nedlægges som selvstændig institution under SBT. Nogle af IDE's opgaver blev foreslået afviklet, og andre blev foreslået videreført på nye måder. Den nationalbibliografiske opgave, redaktion og udgivelse af *Impressa Publica Regni Danici*, samt den internationale udveksling af publikationer blev foreslået videreført af Det kongelige Bibliotek.

Disse to hovedopgaver fra IDE ligger i naturlig forlængelse af en række af Det kongelige Biblioteks opgaver, så bibliotekets ledelse erklærede sig indforstået med SBTs forslag. I løbet af sommeren var rammerne for overdragelsesforretningen af de relevante opgaver klarlagt, således at Kulturministeriet i oktober kunne træffe beslutning om, at overførslen - med dertil hørende årsværk og driftsmidler - kunne finde sted fra 1993. Tre af IDE's tidligere medarbejdere, overassistenterne Kim Grützmeier, Inge-Berete Moltke

og Gertrud Nielsen er nu ansat ved Det kongelige Bibliotek.

Udgivelsen af *Impressa* varetages fremover af Danske Afdeling, hvor opgaven vil blive løst på samme måde som de øvrige nationalbibliografiske opgaver. Det betyder, at posterne på statspublikationer umiddelbart vil være tilgængelige i REX, når de er modtaget og registrerede i biblioteket. Det giver bedre service for brugerne og bedre løsning af denne del af den nationalbibliografiske opgave. Selve *Impressa*'en forventes fortsat udgivet i bogform, da den også er rettet til et publikum uden for landets grænser.

Den internationale udveksling af publikationer og kulturformidling varetages nu af en selvstændig funktion under Nationalbiblioteksområdet og bærer fortsat navnet IDE. Sektionen ledes af Inge-Berete Moltke. IDE supplerer det internationale samarbejde, som Det kongelige Bibliotek medvirker i, og den kulturformidling, som allerede foregår f.eks. gennem bibliotekets udstillingsvirksomhed i udlandet. Udenlandske Tidsskrifter har desuden overtaget udvekslingen af tidsskrifter.

Medmindre andet er aftalt, videreføres de aftaler, som bibliotekets afdelinger har med IDE, selv om adressen nu er Det kongelige Bibliotek. Det påregnes at iværksætte et projektarbejde med henblik på at udrede, hvorledes IDE's udviklings- og kulturformidlingsopgaver bedst løses inden for Det kongelige Biblioteks rammer, og hvorledes samarbejdet med bibliotekets øvrige afdelinger skal foregå. Herunder skal IDE's fremtidige organisatoriske tilhørsforhold fastlægges, således at den ekspertise, som IDE tilfører biblioteket, kan blive til størst nytte.

Erhvervelser

De Boghistoriske Samlinger

Et eksemplar af J.P. Sartre: *Théâtre*, indbundet efter design af Mario Prassinis. Bindet indgår i Boghistorisk Studiesamling som supplement til samlingens andre eksemplarer på moderne franske forlagsbind. Gave fra Jens Bork.

Danske Afdeling

Den 30. april 1992 fejrede bogtrykkeriet F.E. Bording 200 års jubilæum. Det

To fotografier fra serien Bellevue, fotograferet sommeren 1991 og 1992 af Susanne Hasman. Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

markeredes ved en særudstilling på Kunstindustrimuseet *Bøger og Tryksager*.
F.E. Bordings i 200 år. Udstillingen åbnede 1. april og sluttede 17. maj.

Ved udstillingsåbningen blev det meddelt, at man ville skænke Det kongelige Bibliotek en stor samling skillingsviser, trykt gennem alle årene. Selve overrækkelsen fandt sted i TV 2's udsendelse *Eleva2ren*, hvor overbibliotekar Erland Kolding Nielsen takkede for den fornemme gave.

Det, der gør denne samling så speciel er, at her har biblioteket skillingsviser ordnet efter bogtrykkeren, hvorimod hovedparten af de skillingsviser, der i forvejen haves i Danske Afdelings Småtryksafdeling, hvortil Bordings skillingsviser hører, er ordnet i en særlig skillingsvisesamling efter emner, såsom Brand, Drikkeviser, Kvinde og Mand, Mord, eller er spredt ud på småtryks andre emnegrupper, især Topografi, Politik, Militærvæsen.

Bordings samling er mikrofilmet, så den kan benyttes uden at slide på de originale tryk.

Håndskriftafdelingen

Professor Jørgen Kofoeds efterladte papirer.

William Heinesens breve til Astrid Sødring.

Det danske Bibelselskabs oversættelsesmateriale til den nye bibel.

Politikens kronikredaktions arkiv .

Privatlærerinde Karen Haaber Olsens erindringer .

Forfatteren Henrik Bjelkes efterladte papirer.

Redaktør Georg Kalkars efterladte papirer .

Nogle manuskripter efter professor Hal Koch.

Vald. Østerbergs efterladte breve og materiale til hans Shakespeareoversættelser.

Viggo Stuckenbergs eget eksemplar af *Vejbred* (1899) med hans rettelser og med 19 originale, ikke offentliggjorte, pennetegninger af kunstneren Chr. Tilemann-Petersen.

Iøvrigt har afdelingen erhvervet en række andre samlinger og enkelte manuskripter og breve af f.eks. Michael Neiiendam, B.S. Ingemann, Thomasine Gyllembourg, Jens Baggesen, Anne Linnet, Soya, Aug. Bournonville, Jens Chr. Bay, Richard Mortensen, Ole Sarvig, Jens Warming, Erik Seidenfaden, Poul Diderichsen, Jørgen Roed, Henning Pilehave Hansen, Elna og Leif

Ørneberg.

Opmærksomheden henledes på, at nogle af nyerehvervelserne af forskellige årsager må holdes utilgængelige indtil videre.

Kort- og Billedafdelingen

Originalt håndregnet kort, udført af polarforskeren Ejnar Mikkelsen (1880-1971) fra Alabama-ekspeditionen til Østgrønland 1909-1912.

En større samling portrætter samt danske og udenlandske topografiske billeder hidrørende fra rektor W.F. Hellner (1905-1975). Via førstebibliotekar Annika Salomonsen.

En samling fotografier med relation til Finsen Institutet. Fra overbibliotekar Hakon Lund.

En større samling portrætter m.v. fra boet efter redaktør Siegfried Asbæk (1904-1989). Via Rigsarkivet.

En samling portrætter m.v. samt tre fotoalbum, hvoraf det ene hidrørende fra ambassadør Emil Torp-Pedersen (1894-1974) indeholder fotos og dagbogsnotater vedrørende besættelsen af Norge d. 9. april 1940. Fra direktør Helge Madsen.

En større samling portrætter og rollebilleder fra boet efter skuespillerne Sigurd og Ebbe Langberg. Via Håndskriftafdelingen.

Negativarkiv hidrørende fra fotograf Poul Valdemar Vinther (1903-1992). Fra fru Celia Vinther.

Negativarkiv hidrørende fra boet efter maleren og fotografen Gerhard Krogh (1917-1993) Fra fru Mill Rode.

Et portræt af tegneren Ernst Hansen (1892-1968), blyantstegning udført 1932 af Mogens Zieler.

Der er i perioden tillige erhvervet fotografier taget af følgende fotografer: Egon Gade, Susanne Hasman, Jørgen Johansson, Ritva Kovalainen.

Musikafdelingen

Carl Nielsen: Lad en og anden have ret

4. marts 1993 skænkede brødrene Flemming og Uffe Preuss samt Bent Ulrich Jensen originalmanuskriptet (blækrenskriften) til Carl Niensens komposi-

merat Carl Nielsen 15 -II-24".

De blyantsrettelser, som ses i manuskriptet, skal sandsynligvis tilskrives Anton Bloch.

Denne gave er en vigtig tilføjelse til Carl Niensens Samling i Det kongelige Biblioteks Musikafdeling. Som det fremgår af den trykte katalog over samlingen: Birgit Bjørnum & Klaus Møllerhøj: *Carl Niensens Samling*. Katalog over komponistens musikhåndskrifter i Det kongelige Bibliotek. Det kongelige Bibliotek og Museum Tusulanums Forlag. Kbh. 1992 (Danish Humanist Texts and Studies. Vol 4), findes to skitser til sangen *Lad en og anden have Ret*; heraf er CNS 182b skitsen til den renskrift, som biblioteket nu har modtaget som gave.

Manuskriptet er katalogiseret i base 30 i REX, hvor en del af Musikafdelingens manuskripter er registrerede, bl.a. alle værkerne i den trykte Carl Nielsen-katalog.

Udlån til udstillinger

Jubilæumsudstillingen *Tønder By*, Tønder Museum, 1. jan.-14. marts 1993. Lån fra Håndskriftafdelingen.

Udstillingen *Frimærkets Dag*, Maribo Stiftsbibliotek, jan.- marts 1993. Lån fra Kort- og Billedafdelingen.

Udstillingen *Den danske Plakat* på Det danske Kunstindustrimuseum 15. jan. - 14. marts. Lån fra Danske Afdeling og Kort- og Billedafdelingen.

Bibeludstillingen i Adventistkirken i Nærum, 22.-29. jan. 1993. Lån fra Judaistisk Afdeling.

Udstillingen *Tendenser. Ny dansk fotografi* på Nordjyllands Kunstmuseum, 5. marts-18. april 1993. Lån fra Kort- og Billedafdelingen.

Besøg

4. jan. 1993 rektor, dr.phil. Ove Nathan, Københavns Universitet.

15. jan. 1993 Israels ambassadør i Danmark, Nathan Meron og frue.

29. jan. 1993 fik 12 medarbejdere fra Bokvårdssektionen på Kungliga

Sigurd Langberg med sønnen Ebbe Langberg. 1940. Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

Sigurd Langberg, Lau Lauritzen jun. og Carl Fischer i Blåvand melder Storm (ASA 1938). Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

Biblioteket Stockholm forevist biblioteket og bind fra Boghistorisk Studiesamling og Danske Afdelings Bogbindssamling.

12. febr. 1993 kulturminister Jytte Hilden ledsaget af kontorchef Niels Jørgen Nielsen og fuldmægtig Torben S. Holm, Kulturministeriet.

17. febr. 1993 rektor for Tirana Universitet Halil Sykja og medarbejdere fra det albanske Undervisningsministerium.

Slutn. af febr. B. Pistalo, leder af det nu ødelagte bosniske nationalbibliotek i Sarajevo.

8. marts biblioteks- og kulturforvaltningen i Rødovre Kommune: stadsbibliotekar Bo Braune, kommunaldirektøren og øvrige forvaltningschefer.

18. og 25. marts 1993 besøgte Det kongelige Bibliotek af ialt 80 medarbejdere fra Risø.

23. mars 1993 besøgte Dansk Bibliofilklub i Det kongelige Biblioteks Bogbinderi, Konserverings- og Restaureringsværksted.

26. marts 1993 1. bibliotekarie Marianne Auby, Universitetsbiblioteket i Linköping.

Personalia

Biblioteksbetjent Frans Bengtson kunne 29. jan. 1993 fejre 25 års jubilæum.

Forskningsbibliotekar, cand.psyk. Birger Hjørland fratrådte 31. jan. 1993.

Bibliotekar Karen Hjort Eriksen holdt 9. marts 1993 i Randers foredrag med lysbilleder om Det kongelige Bibliotek for slægtsforskere, arrangeret af Slægts- og egshistorisk Forening i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Forskningsbibliotekar Sven Jacobsen er 1. jan. 1993 konstitueret som førstebibliotekar ved Danske Afdeling.

Førstebibliotekar, cand.mag. Nils-Henning Jeppesen, Danske Afdeling, fratrådte 28. febr. 1993.

Afdelingsbibliotekar Bodil Koch er 16. jan. 1993 konstitueret som udlånschef ved Udlånsafdelingen.

Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen var 4.-7. febr. i Tromsø sammen med rektor Ole Harbo, Danmarks Biblioteksskole, for at evaluere

bibliotekerne med henblik på indførelsen af et BDI-studium ved Tromsø Universitet; deltog 8. febr. 1993 i nordisk møde om *IFLA i fremtiden*, i Oslo; deltog 3. marts i Bibliotekarforbundets Statsgruppes internatmøde om *Det samarbejdende Biblioteksvæsen* med oplæg til paneldiskussion om *De enkelte bibliotekstyper, deres mål og benyttergrupper*; deltog 4.-5. marts 1993 i møde i *Direktørkonference* for kredsen af statslige direktører, Trouville, Hornbæk; deltog 17. marts 1993 i konference i Uppsala med temaet *Forskningsbiblioteket i det nye högskolan* med forelæsning over forholdet imellem universiteter og universitetsbiblioteker i Danmark; deltog 24.-26. marts 1993 i Danmarks Biblioteksforenings årsmøde i Kolding; deltog 29. marts 1993 i DANDOKs høring om informationspolitik.

Forskningsbibliotekar John T. Lauridsen er 7. januar 1993 udpeget til Det kongelige Biblioteks repræsentant i Dansk Lokalbibliografisk Udvalg som afløser for førstebibliotekar Steen Bille Larsen.

Forskningsbibliotekar Tarab Tulku Losang deltog 22.-26. febr. 1993 i seminaret *Tibetan Buddhist Culture* som hovedtaler i Katmandu, Nepal; instruerede 11. febr. 1993 en skuespiller på Det kgl. Teater i meditation i forbindelse med opsætningen af Suzanne Brøgers *Efter Orgiet*.

Førstebibliotekarerne Ivan Boserup og Annika Salomonsen deltog i møde om *EF-samarbejde om CD-ROM for nationalbiblioteker* 7.-8. jan. i The British Library, London og 15.-17. febr. 1993 i Boston Spa. Ved begge lejligheder åbnedes der mulighed for at se henholdsvis byggeprojektet i St. Pancras og Document Supply Center.

Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen, førstebibliotekarerne Steen Bille Larsen og Karl Krarup, økonomi- og personalechef Pierre Bigandt, driftschef Leo Poulsen, afdelingsbibliotekarene Susanne Sugar og Hanne Lund, bibliotekarerne Lene Bundgaard og Vibeke Hove Nielsen, kst. udlånschef Bodil Koch, driftsplanlægger Lis Michelsen, assistent Irma Targownik og konsulent Jens Søndergaard deltog 9.-10. jan. 1993 i Danmarks Forskningsbiblioteksforenings internatmøde om *Biblioteksjura, registerlovgivning og ophavsret* på Nyborg Strand.

Førstebibliotekarerne Steen Bille Larsen og Karl Krarup samt bibliotekskonsulent Charlotte Rohde deltog 30. marts-2. april 1993 i *LIBER Working Group on Library Architecture, The management of building new libraries* i Barcelona.